

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 466/2020-57

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej obchodnou spoločnosťou URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12Csp/51/2017 a proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3Co/205/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavným sťažnostiam **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavnému súdu bola 5. mája 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12Csp/51/2017 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalobkyne sporovou stranou v napadnutom konaní okresného súdu, v ktorom sa domáha určenia, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je bezúročná a bez poplatkov podľa zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a že obsahuje tzv. neprijateľné zmluvné podmienky.

3. Žaloba bola na okresnom súde podaná 1. júna 2017. Okresný súd vydal vo veci 5. apríla 2019 rozsudok, ktorým žalobu zamietol. Proti uvedenému rozsudku podala sťažovateľka odvolanie z 10. mája 2019, na ktoré na základe výzvy okresného súdu zo 16. mája 2019 reagoval žalovaný vyjadrením z 24. mája 2019. Sťažovateľka na dané vyjadrenie žalovaného reagovala vyjadrením z 12. júla 2019, ktoré bolo okresným súdom 31. júla 2019 odoslané žalovanému. Podľa sťažovateľky od tohto dňa už okresný súd nevykonal vo veci akýkoľvek procesný úkon, čo je už deväť mesiacov.

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že predmetné konanie je konaním, ktoré má pre ňu ako spotrebiteľku a žalobkyňu osobitný význam, keďže ide o tzv. spotrebiteľský spor, ktorý patrí do kategórie sporov s ochranou slabšej strany, na ktoré sú kladené zvýšené požiadavky. V kontexte uvedeného sťažovateľka zastáva názor, že napadnuté konanie je konaním, ktoré by malo byť vedené výnimočnou rýchlosťou. V tejto súvislosti sťažovateľka poukazuje na to, že ak všeobecný súd prejednáva vec, ktorá si vyžaduje výnimočnú, resp. osobitnú rýchlosť, tak ak súd ani po takmer troch rokoch od podania žaloby vo veci právoplatne nerozhodol a najmä deväť mesiacov nevykonal žiadny úkon, tak v takom prípade konanie okresného súdu je nesústreďené, neefektívne a neúčinné a je možné ho označiť za konanie so zbytočnými prietťahmi.

5. Sťažovateľka konštatovala, že vec nie je po skutkovej ani právnej stránke zložitá a svojím konaním neprispela k prietťahom v konaní.

6. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že v napadnutom konaní okresného súdu bolo porušené jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty, aby prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietťahov a zaplatiť jej primerané finančné zadosťučinenie 3 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

7. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 466/2020-25 z 24. novembra 2020 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

8. Ústavnému súdu bola 22. januára 2021 doručená aj ústavná sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3Co/205/2019 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“).

9. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalobkyne sporovou stranou v napadnutom konaní okresného súdu, v ktorom sa domáha určenia, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je bezúročná a bez poplatkov a že obsahuje tzv. neprijateľné zmluvné podmienky. Žaloba bola na okresnom súde podaná 1. júna 2017. Okresný súd vydal vo veci 5. apríla 2019 rozsudok, ktorým žalobu zamietol. Proti uvedenému rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, pričom spisový materiál bol predložený krajskému súdu ako súdu odvolaciemu 12. novembra 2019.

10. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vytkla, že od predloženia veci krajský súd nevykonal žiaden relevantný úkon smerujúci k právoplatnému skončeniu veci, a to i napriek tomu, že v tomto štádiu už nie je potrebné vykonávať žiadne rozsiahle dokazovanie ani žiadne ďalšie procesne a časovo náročné úkony. Krajský súd podľa nej koná nesústreďene, neefektívne, nekoordinovane a pomaly,

keďže ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá odvolacie konanie približne 15 mesiacov a nie je právoplatne skončené.

11. Sťažovateľka konštatovala, že vec nie je po skutkovej ani právnej stránke zložitá a svojím konaním neprispela k prietahom v konaní.

12. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že v napadnutom konaní krajského súdu bolo porušené jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal krajskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietahov a zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie 1 500 eur, ako aj náhradu trov konania.

13. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 132/2021-20 zo 16. februára 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

14. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 132/2021-38 z 15. apríla 2021 rozhodol o spojení ústavných sťažností sťažovateľky na spoločné konanie, keďže z ich obsahu vyplýva, že spolu skutkovo a právne súvisia.

II.

Vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu, repliky sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

15. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukázal na priložený chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu, z ktorého vyplýva obdobie nečinnosti súdu od 22. septembra 2017 do 14. januára 2019. Podľa neho táto nečinnosť súvisí s fyzickou nemožnosťou sudcu vybavovať všetky mu pridelené veci priebežne vzhľadom na ich celkový počet, a teda uvedené obdobie nečinnosti nemožno považovať za prietahy v konaní, navyše, keď na prvom pojednávaní 5. apríla 2019 bol vo veci vyhlásený rozsudok. Tiež poukázal *„na rozhodovaciu prax a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dva až tri roky v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru“*.

16. Okresný súd upriamil pozornosť na nadmernú zaťaženosť zákonnej sudkyne, ako aj ostatných sudcov okresného súdu, na fluktuáciu zamestnancov a celkovo nepriaznivú situáciu z hľadiska personálneho obsadenia súdu. K vyjadreniu bolo priložené aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá argumentovala predovšetkým zaťaženosťou svojho súdneho oddelenia a problémami s jeho personálnym obsadením, ako aj nutnosťou vybavovať veci podľa poradia ich zápisu do súdneho oddelenia.

II.2. Replika sťažovateľky:

17. Sťažovateľka vo svojej replike k vyjadreniu okresného súdu uviedla, že sám okresný súd konštatoval nečinnosť v období od 22. septembra 2017 do 14. januára 2019, čo je podľa nej hrubý prietah v súdnom konaní. Poukázala tiež na celkovú dĺžku konania pred okresným súdom, ako aj na skutočnosť, že o veci stále nie je právoplatne rozhodnuté. Pokiaľ ide o materiálne podmienky

výkonu justície na okresnom súde, tieto podľa nej z ústavnoprávneho hľadiska neospravedlňujú jeho nečinnosť v uvedenom období.

II.3. Vyjadrenie krajského súdu:

18. Predseda krajského súdu poukázal na vyjadrenie predsedníčky vo veci konajúceho senátu, z ktorého vyplýva, že predmetná vec bola krajskému súdu predložená 12. novembra 2019, pričom veci sú vybavované v zásade podľa poradia a prieťahy v konaní vyplývajú z aktuálneho množstva spisov v súdnom oddelení. Zároveň bolo poukázané na to, že niektoré veci je potrebné vybavovať prednostne a aj pri dôslednom plnení pracovných povinností nie je možné veci priebežne vybavovať v primeranej lehote. Predsedníčka senátu poukázala aj na zaslanie súdneho spisu v súvislosti s konaním pred ústavným súdom a tiež uviedla predpoklad rozhodnutia vo veci v apríli 2021.

II.4. Replika sťažovateľky:

19. Sťažovateľka vo svojej replike k vyjadreniu krajského súdu uviedla, že keďže krajský súd disponoval všetkými podkladmi k vydaniu rozhodnutia v skutkovo a právne jednoduchom spore bez potreby vykonávania rozsiahleho dokazovania, mal stav právnej neistoty odstrániť už dávno pred aprílom 2021. K argumentu o nadmernom zaťažení krajského súdu sťažovateľka uviedla, že dlhodobú nečinnosť nemôže ospravedlniť ani nedostatočné personálne obsadenie súdu ani veľké množstvo nerozhodnutých prípadov či iné dôvody v súvislosti s organizáciou súdu a pracovnou vyťaženosťou.

20. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože na základe ústavných sťažností, vyjadrení okresného súdu a krajského súdu, replík sťažovateľky a predložených súdnych spisov je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavných sťažností

21. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

22. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom

predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

23. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

24. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

25. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavné sťažnosti sťažovateľky.

26. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní o určenie, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je bezúročná a bez poplatkov a že obsahuje neprijateľné zmluvné podmienky, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania pred okresným súdom ani pred krajským súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

27. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní okresného súdu a v napadnutom konaní krajského súdu, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

28. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu konania, ústavný súd z vyjadrenia okresného súdu, chronologického prehľadu jednotlivých úkonov súdu a predloženého súdneho spisu zistil, že okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný v období od 22. septembra 2017 do 14. januára 2019, čo je takmer 1 rok a 4 mesiace, pričom toto obdobie nečinnosti uznal aj okresný súd, hoci s poukazom na jeho neúmernú zaťaženosť.

29. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu krajského súdu, tomuto bola vec predložená 12. novembra 2019 a bolo v nej rozhodnuté 29. apríla 2021 s tým, že lehota na vyhotovenie rozhodnutia bola predĺžená do 25. júna 2021. Rozhodovanie krajského súdu o odvolaní sťažovateľky tak trvalo viac ako 1 rok a 5 mesiacov, pričom aj s vyhotovením rozhodnutia to bude trvať viac ako 1 rok a 7 mesiacov. Z predloženého spisu ani z vyjadrenia krajského súdu pritom nevyplýva, že by súd do rozhodnutia o odvolaní vykonal relevantný úkon smerujúci k právoplatnému skončeniu veci.

30. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02, I. ÚS 61/03, III. ÚS 372/09). V prípade, keď ústavný súd zistil, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, nevyslovil porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (napr. II. ÚS 57/01, IV. ÚS 110/04), prípadne návrhu buď nevyhovel (napr. I. ÚS 11/00), alebo ho odmietol ako zjavne neopodstatnený (napr. IV. ÚS 221/05, III. ÚS 126/2010, I. ÚS 96/2011).

31. Ústavný súd konštatuje, že obdobie takmer 1 roka a 4 mesiacov, počas ktorého bol okresný súd nečinný, je síce obdobím nečinnosti, avšak tento priet'ah aj vzhľadom na celkovú dĺžku konania na okresnom súde nedosahuje takú ústavne relevantnú intenzitu, aby bolo možné konštatovať porušenie práv s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Okresný súd rozhodol vo veci 5. apríla 2019, teda po 1 roku a 10 mesiacoch od podania žaloby, pričom vec je od 12. novembra 2019 na odvolacom súde.

32. Pokiaľ ide o obdobie nečinnosti krajského súdu, ani tento priet'ah nedosahuje takú ústavne relevantnú intenzitu, aby bolo možné konštatovať porušenie označených práv s'ťažovateľky.

33. Ústavnému súdu je známa judikatúra ESLP (rozsudok vo veci Kiš v. Slovenská republika z 13. 10. 2009 o s'ťažnosti vedenej pod č. 3673/05; rozsudok vo veci Gajdoš v. Slovenská republika z 26. 6. 2009 o s'ťažnosti vedenej pod č. 19304/04, rozsudok Frigo vs. Slovenská republika z 8. 10. 2013 o s'ťažnosti vedenej pod č. 16111/11), ako aj vlastná rozhodovacia činnosť (napr. III. ÚS 43/2015, I. ÚS 123/2015), podľa ktorej je vec potrebné hodnotiť v súvislosti s posudzovaním zbytočných priet'ahov v konaní ako jeden celok.

34. Zároveň však ústavný súd v nadväznosti na uvedené poukazuje aj na rozhodovaciu prax a judikatúru ESLP v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dva až tri roky v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom naprejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 až 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

35. Do úvahy ústavný súd vzal aj predmet sporu (spotrebiteľský spor), ktorý, aj keď je pre samotnú s'ťažovateľku nepochybne dôležitý, nepatrí do kategórie tzv. citlivých konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup (ako to je napríklad v prípade pracovnoprávných sporov alebo v konaniach vo veci starostlivosti o maloletých).

36. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že po preskúmaní postupu okresného súdu a krajského súdu nezistil, že by sa sudy dopustili zbytočných priet'ahov, a tým aj porušenia označených práv s'ťažovateľky, preto ústavným s'ťažnostiam nevyhovel.

37. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Peter Straka, ktoré sa týka výroku, ako aj odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu